

Nr 4.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner om ändrad ordning för beredande av frågor rörande ersättning för riksdagsmannauppsdragets fullgörande och därmed sammanhängande förmåner.

Uti de likalydande, till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna, nr 11 i första kammaren av herr *Cassel m. fl.* samt nr 17 i andra kammaren av herr *Dickson m. fl.*, föreslås inrättande av en rådgivande remissinstans för frågor om riksdagsledamöternas arvoden och övriga förmåner i enlighet med vissa i motionerna angivna riktlinjer.

Uti två vid början av 1951 års riksdag väckta, likalydande motioner, I: 5 av herr *Mannerskantz* och II: 8 av herr *Dickson m. fl.*, framställdes samma förslag som i de nu förevarande motionerna med i allt väsentligt samma motivering som i de senare. Sedermera hemställdes i en i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 132, om höjning av riksdagsmannaarvodena, väckt motion, II: 497 av herr *Dickson*, att den i förstnämnda motioner förordade proceduren skulle tillämpas i samband med riksdagens ställningstagande till sagda proposition.

Konstitutionsutskottet, som behandlade dessa tre motioner i sammanhang med propositionen, uttalade (utl. nr 24), att vad motionärerna anfört till stöd för förslaget om en rådgivande remissinstans icke övertygat utskottet om behövligheten eller lämpligheten av en dylik anordning. Utskottet hemställde, att motionerna I: 5 och II: 8 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda samt att motionen II: 497 måtte anses besvarad genom vad utskottet hemställt i anledning av propositionen. Samtliga tre motioner avslagos av riksdagen.

I de vid innevarande års riksdag väckta motionerna anföres följande: Bland ärenden som riksdagen hade att handlägga intogs de, som berörde riksdagsledamöternas ersättning för riksdagsmannauppsdragets fullgörande och därmed sammanhängande förmåner, en särställning. Det vore dess bättre ej så ofta som sådana avgöranden vore påkallade, men varje gång de förekomme väckte de olust bland många av riksdagsledamöterna och häftig reaktion i pressen och bland allmänheten. Denna reaktion togs sig *Bihang till riksdagens protokoll 1952. 5 saml. 2 avd. Nr 4.*

uttryck i tesen: »Riksdagsledamöterna bevilja, på skattebetalarnas bekostnad, sig själva förmåner», (underförstått: möjligen eller troligen alltför feta sådana). En sådan allmänhetens reaktion undergrävde riksdagens prestige och vore ägnad att skada såväl folkrepresentationens som de enskilda ledamöternas anseende. Nu gällande ordning vore icke tillfredsställande, och en ändring borde därför åvägabringas. Den ömma punkten i spörsmålet vore den, att riksdagens ledamöter, utan varje officiell yttre rådgivning, satte sig ned att själva i penningar värdesätta sina egna prestationer och uppoffringar, varefter arvoden m. m. fixerades på grundval av dessa i egen sak gjorda övertåganden. Ett enkelt sätt att komma förbi det stötande i nu gällande praxis vore att tillskapa en rådgivande remissinstans, vars yttrande borde inhämtas, då frågor av här diskuterad karaktär uppkomme. Som remissinstans kunde tänkas ett för tillfället sammankallat, utomordentligt kollegium, bestående exempelvis av en ledamot av regeringsrätten, presidenten i kammarrätten, generaldirektörerna för statskontoret och riksräkenskapsverket, två eller tre landshövdingar samt ordförandena i Landsorganisationen, Tjänstemännens centralorganisation och Arbetsgivareföreningen eller motsvarande. Minst två av kollegiets ledamöter borde själva tidigare ha varit ledamöter av riksdagen. I motionerna hemställes därför, att riksdagen måtte besluta en anordning i motionernas syfte samt uppdraga åt konstitutionsutskottet att, exempelvis efter i desamma antydda riktlinjer, utarbeta erforderliga bestämmelser.

Utskottet. Den sammansättning av den rådgivande instansen, som skisserats i nu förevarande motioner, visar att motionärerna avsett att åstadkomma ett »kollegium» sammansatt av personer med auktoritet på förvaltningslivets område, framstående sakkunskap vid bedömning av lönefrågor, förankring inom huvudorganisationerna på arbetsmarknaden samt erfarenhet av riksdagsarbete.

Avgörande erinringar kunna enligt konstitutionsutskottets mening riktas mot förslaget.

Flertalet av de föreslagna ledamöterna i nämnden skulle i sin ställning av chefer för ämbetsverk med särskild sakkunskap i lönefrågor eller ordförande i nämnda arbetsmarknadsorganisationer komma att vara självskrivna. Åtminstone de ledamöters deltagande, vilka icke skulle vara statsanställda, måste emellertid bliva helt beroende av frivilligt åtagande. Beträffande det regeringsråd och de landshövdingar, som skulle ingå i nämnden, synas motionärerna förutsätta, att de skulle särskilt utväljas för detta uppdrag; frågan av vem och efter vilka grunder detta skulle ske utgör ett svårlöst spörsmål, till vars lösande något uppslag icke gives i motionerna.

De ledamöter av nämnden, som skulle vara statstjänstemän, skulle på grund av denna sin egenskap komma i en mycket ömtålig ställning som

rådgivare i förevarande frågor åt riksdagen; det bleve för dem en synnerligen grannlaga uppgift att självständigt och kritiskt pröva de förslag, som underställdes dem, och de bleve lätt utsatta för risken, att deras ståndpunkttagande bedömdes och kritiserades såsom påverkat av obehöriga hänsyn. Detta förhållande understrykes därav, att det näppeligen skulle kunna komma i fråga att av motionsvis väckta förslag till nämnden hänskjuta andra än sådana som vederbörande utskott funnit förtjäna övertvägande; därmed skulle emellertid ett preliminärt ställningstagande i positiv riktning av utskottet komma att föregå nämndens behandling av spörsmålet. Rörande samtliga de ledamöter, vilka skulle såsom självskrivna ingå i nämnden, kunde vidare komma att föreligga det förhållandet, att de i egenskap av riksdagsmän eller pensionsberättigade förutvarande riksdagsmän själva ekonomiskt berördes av de ifrågasatta avgörandena. Sistnämnda förhållande, som torde bliva ofrånkomligt även av det skälet, att erfarenhet av riksdagsarbete skulle vara företrädd i nämnden, synes emellertid vara helt oförenligt med förslaget syfte.

De svårigheter, som sålunda skulle möta varje försök att tillskapa en nämnd med de i motionen avsedda kvalifikationerna och där åsyftad auktoritet, äro så stora, att förslaget måste betecknas såsom praktiskt genomförbart.

Principiellt kan mot förslaget anföras att riksdagen i sin egenskap av anslagsbeviljande statsmakt självfallet ej kan avbörd sig sin rätt och plikt att besluta beträffande storleken av den ersättning, som skall utgå för riksdagsmannauppsdragets fullgörande, och därmed sammanhängande frågor. Det är ofrånkomligt att riksdagens ledamöter därvid på ett sätt, som har få motsvarigheter inom det offentliga livet i övrigt, själva måste med avgörande verkan värdesätta de uppoffringar, som fullgörandet av det åt dem lämnade medborgerliga förtroendeuppdraget innebär. Det ligger då enligt utskottets mening vikt uppå att intet tillåtes undanskymma riksdagens ansvarighet för de beslut, som den fattar i dessa frågor. Inrättandet av en häri rådgivande instans skulle emellertid vara ägnat att i icke oväsentlig grad fördunkla denna ansvarighet.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 14 februari 1952.

På konstitutionsutskottets vägnar:

JOHN W. PETTERSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Gottfrid Karlsson, Elmgren, Gustav Emil Andersson, Herlitz, Lindén, Hällgren, Fritiof Karlsson, Damström och Hansson; samt

från andra kammaren: herrar Hallén*, Pettersson i Norregård, von Friesen, Fast, Norén*, Swedberg, Spångberg, Nolin, Jonsson i Haverö* och Olsson i Mora.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

RESERVATION

av herr *Spångberg*, som ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om utredning om inrättande av en rådgivande remissinstans för ärenden rörande riksdagsledamöternas ersättning för riksdagsmannauppdragets fullgörande och därmed sammanhängande frågor samt om framläggande för riksdagen av det förslag, vartill utredningen kan föranleda.